

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Isagoge Ad Amorem Divinvm

Pennequin, Pierre

Antverpiae, 1661

Diss. 6. Sedecim stimuli ad perfectionem sectandam.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-47132](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-47132)

VI. DISSERTATIO.

*Sedecim stimuli ad
perfectionem se-
ctandam.*

1.
Stimuli ad
perfectio-
nem.

Primus stimulus petitur à Dei excellentiâ. 2. A Christi Jesu exemplo. 3. A beneficiis Dei. 4. Ab ejus promissis. 5. Ab ejus præceptis. 6. Virtutis pulchritudine. 7. Ab exemplis Sanctorum. 8. A satisfactione pro peccatis. 9. A periculis salutis. 10. A jactura temporis. 11. A Dæmonû in nos odio. 12. A Dei judicio. 13. Ab otiosorum supplicijs. 14. A periculo ne à Deo deseramur. 15. Ab ejus spectantis præsentia. 16. A studio animum excolendi.

1. *Stimulus à Dei excel-
lentiâ.*

2.
Ius Dei
excellen-
tia.

Quò is, cui obsequia devo-
visti, dignitate præstat; eò
majori studio ac reverentiâ à te
colendus est, cum Deus Monar-
chas omnes infinito intervallo
dignitate, & Majestate post se re-
linquat; eò etiam diligentio-
rem, debes illi famulatum: & cum bo-
nitate, ac amabilitate longè om-
nibus antecellat; amore etiam af-

fectuque qui omnium aulicorum
erga Principes suos benevolentiam
superet, à te est prosequen-
dus: cumque illi de bonis Prin-
cipis sui impensè gaudeant, & de
malis similiter contristentur: ita
longè ampliùs de divinæ Majesta-
tis honoribus efferi gaudio; ac
de offensis tristitia affici te oportet;
cum inter utroque infinita sit
distantia, atque distinctio. Sera-
phinorum hac in parte sacræ
paginæ nobis proponunt exem-
pla, quos in Dei conspectu faciem
pedesque alis suis obtegere Isaias
vidit, quasi verecundiâ tangeren-
tur; quòd Deum, uti par est, non
amarent; non laudarent; non ve-
nerarentur: quid ergo te facere
oportet, qui beatis illis spiritibus
comparatus, vix ad vermiculi
conditionem assurgis?

Vide quam injuriosus illi sis,
cum rei alicujus creatæ amorem
ejus in te charitati anteponis. An
non ridiculus esses, si umbram
corporis tui, quàm in solis lumi-
ne obambulans conspicis, plius
teipso faceres? An non desipere
te crederes, si tui imaginem in
fonte, aut speculo representatam,
ut alter Narcissus adamares, oscu-
lareris, & amplexu velles atrin-
gere? An non idipsum facis, dum
rei alicujus amore implicitus, De-
um deseris? An non audis Davi-
dem tibi puerorum stultitiam ob-
jicientem, qui rebus solidis abje-
ctis,

ctis, papiliones persequantur? Filioli, inquit, ut quid diligitis vanitatē, & quæritis mendacium? Sapientissimus Job, & post illum cælestibus visis edoctus S. Paulus ea quæ amas, umbras vocant; quin tu eorum iudiciis tuum conformas? Quin potius cælum mente conscendis, & beatarum mentium erga Deum ambrem, & venerationem fidei oculo contueris, & illa Psalmistæ verba appendis: Magnus Dominus & laudabilis in civitate Dei nostri? Eorum, quæso, te laudibus adjuuge, & modò incipe quod totâ æternitate facturus es.

Cap. 24.
1. Cor. 7.
Psalm. 99.
4.
Cujus famulatus in tuam redit utilitatem.

Perluade tibi, quod S. Augustinus monet, Deum scilicet salutis tuæ cupidum & quodammodo avarum, nec laudibus tuis aut honoribus obsequijsvè crescere, nec vituperijs decrescere; sed totum quod illi amoris & venerationis exhibes, emolumentis tuis accedere. Cole tamen illū, ama, & revere, quia dignus est, & quidquid obsequiorum interiūs, exteriusque colligere potes, ad illum transfer. Nec externo cultu contentus esto, ne sis ad instar parietis dealbati, aut vasis externâ specie pretiosi, quod terrâ argillayè, vel potius luto refertum oculis spectantium illudit. Deum veritatis amatorem in veritate venerare.

7. Stimulus. Exemplum Christi.

Ille suo nos exemplo ad perfectum amorem, virtutumque ardens studium invitat: illum nos intueri continuo vult S. Augustinus, tanquam amoris sponsum, qui animas nostras deformes & peccatorum sordibus inquinatas adamavit, atque ut eas pulchras redderet, tantum laboris, suppliciorumque patienter tulit: cur in laboris communionem pro eadē pulchritudine conservanda, agēdaque non accedimus, non tam ut nobis quàm ut illi, qui id impensè desiderat, gratificemur?

Multis titulis corpus & animā Christo debes, non aliter quàm si aliquis Regi suo pro milione auri, quatuor nominibus esset obstrictus, 1. Ut tantam summam furto antè sublatam restituat. 2. Ut damnum, quod majus intulit, compenset. 3. Ut commodatum refundat. 4. Ut emptæ rei pretium persolvat. Quòd si Rex rei familiaris angustias in illo homine intuens, ejusque miseris totam summam benignè remitteret, dummodò duos obolos, quod facile potest, appendat; insulsū & ingratum illū existimares, si illos regi continuo & perlibèter non offerret: Corpus & animam habes, velut obolos, & quos cum injuria Christi, qui pretio

5.
2. Exemplum Christi.
Psalm. 99.

6.
Cui nos debemus.

pretio sanguinis eos sibi vindicavit, diaboli per peccatum oppignerasti; cur non illos statim restituis? Tua vita vitæ Christi comparata sic se habet, sicut vita culicis ad vitam hominis; ille suam pro tua dedit, cur illi tuam vicissim non impendis? Ama me,

Lib. 1. c. 1.

ait S. Brigittæ, plusquam Patrem, & Matrem; plusquam liberos tuos, & quidquid in mundo habes charissimum; quia ego te plus amavi; & amor amore compenlandus est. Sed amandus est Deus, non verbo tantum & linguâ; ut monet S. Joannes; sed opere, & veritate. An tu Regi gemmas adulterinas, & puerilia crepundia offerre audeas? Vide quæso, qualia donaria, qualemque amorem in ara cordis tui singulis diebus repræsentantes Deo. A liberis suis prodigi, & dissipari pecuniam, quam magno labore compararunt, ægerrimè ferunt parentes: quantis angoribus, & supplicijs tibi gratias ad operandum necessarias promeruit Christus, quas tamen socorditer negligis? Christi in te similitudinem expressissent, si debitè illis uti voluisses: nunc earum neglectus, & contemptio fecit, ut actionibus tuis monstrum potius, quàm Christum repræsentes. S. Gregorius Nyssenus præcipuum Christiani officium esse ait, moribus suis, & quotidianis actionibus Christum exprimere.

7.
Ob paratas tibi o-
pes spiri-
tuales.

De forma
Christia-
ni.

Et quemadmodum non ferrent aulici regis dignitatis tuenda stultiosi, ab aliquo pictore Regis pulcherrimi effigiem deformem exhiberi, quæ apud illos qui Regem formosissimum esse inaudierant, multum de opinione diminueret. Ita nec beati spiritus Christianum moribus inquinatum, & alia omnia potius, quàm Christum repræsentantem æquanimiter non ferunt. Qui se sanguine prognatum regio gloriatur, si scurræ ludibria imitator, injuriam facit Regi, ejusque in se iram provocat. Alexander Magnus ignavo militi, qui Alexander appellabatur; Aut nomen illud, inquit, desere, aut generosius age. Id ipsum tibi à Christo, si Christianismum vècordiâ deturpas, dici existima.

3. Stimulus à beneficijs Dei.

Tunc, ait S. Ambrosius, oblitus visceris Dominum, cum oblitus fueris tui: si autem agnoscas, infirmum te esse, cognosces Deum esse super omnia, & immemor esse non poteris; ut ei debitam reverentiam solvas: Totus scilicet es beneficium; atque totum te, nisi ingrati notam velis incurrere, Dei obsequio, amorique debes impendere. Guilielmus Parisiensis nos circumdari beneficijs, tanquam igne copioso existimat;

mat; monstrique adinstar habendum. corda nostra inter tot flammam in amore divino frigescere.

Ipsimet æquum, iustumque esse, ut semper & omni loco, cordibus sursum erectis pro beneficiis gratias agamus, unanimiter in Missæ Sacrificio agnoscimus & confitemur. Cùm enim Sacerdos de hoc in præfatione nos commonet, respondemus: Æquum & iustum est. quod ille confirmat tono altiori pronuntians: Verè dignum & iustum est, æquum & salutare, semper & ubique gratias agere. Nec ad id sufficiunt verba, sed digna tantis beneficiis obsequia requiruntur; quod ut fiat, quatuor mihi exigi videntur.

9.
Quatuor
exigit gra-
titud.

1. Ut beneficia cognoscantur, æstimentur. 2. Ut benefactori gratiæ agantur. 3. Ut ijs ad finem, que in ipse intendit, gloriam felicet suam nostramque salutem utamur. 4. Ut sicut ab ejus insigni erga nos charitate beneficia proficiuntur; ira nos sincero amoris affectu illi famulemur. Quod à feris ratione destitutis factitatum legimus. Leonem in America cum dracone pugnantem juvat vir nobilis illac transiens, tela sua in Draconem contorquens, & Leoni victoriæ ansam subministrans; gratus erga liberatorem suum Leo, illum secutus est, eique ut agnus mansuetus adhæsit, donec herus in Europam rediturus navim conscenderet; cùm

enim in navim à nauclero non reciperetur, & jam navis è portu solveret, avelli se à benefactore suo non passus in mare se cõjecit, navimque quo ad potuit secutus est, donec viribus deficientibus exspiravit. Canes, aquilas, aliisque animalia erga benefactores paribus obsequiis certasse produnt historiæ, ut meritò mortalibus ingratis vitium tam deforme impropere videantur.

Si pauperem & mendicum vir locuples non tantum victu, vestituque sublevaret, sed insuper ob enorme crimen in carcerem coniectum, atque ad furcam damnatum inde venditis omnibus facultatibus suis illum eriperet, atque ejus causâ in extremam se paupertatè redigeret; quomodo hominem tam sui amantem mendicus ille redamaret, ac vicem in eo juvando repèdere conaretur? Plura pro te fecit Christus: O si illa agnosceres, & bene perpenderes! Dixit aliquando ipse sancta Brigittæ: Ego sum Rex ditissimus, qui omnibus do necessaria, nec minus propterea post datum habeo. 2. Sum mitissimus, qui omnibus petentibus paratus sum dare. 3. Sum sapientissimus, qui novi, quid unicuique debeatur, & expediat. 4. Sum plenus charitate, quia paratior sum ad dandum, quam aliquis ad petendum. An non tanto Regi, tamque amabili omnia à subditis

Rrrr ob-

10.
Idea benefi-
cij divi-
ni à pau-
pere redempto
petita.

L. r. c. 15.

obsequia meritò deferenda? Vide tu, qui unus ex illis, quid hætenus feceris; & quid in posterum facere debeas; præsertim cum te in omnibus laboribus tuis sublevare paratus sit.

4. *Stimulus à promissis quæ Deus fecit servis suis.*

II.
4. A Divinis promissis.

Hanc considerationem magis fecit S. Paulus, qui propterea ad Ephesios scribens: Non cesso, inquit, gratias agens pro vobis memoriam vestri faciens in orationibus meis ut Deus Domini nostri, Pater gloriæ det vobis spiritum sapientiæ & revelationis in agnitionem ejus, illuminatos oculos cordis vestri, ut sciatis quæ sit spes vocationis, & quæ divitiæ gloriæ hæreditatis ejus in Sanctis.

Christus ipse in Evangelio, quàm sæpè ad omnia relinquenda & ad sui sequelam homines promissis allicit? Samaritanam aquæ in vitam æternam salientis pollicitatione in casses suos pertraxit: S. Brigittæ inter cætera dixit: Si nihil nisi me desideraveris, si omnia pro me contempleris; ego dabo tibi stipendium pretiosissimum & dulcissimum: non aurum, & argentum, sed meipsum in sponsum, & præmium.

Hoc promissionum argumen-

to sæpè utitur S. Augustinus, tanquam ad excitandos animos telopotentissimo. Noli attendere, inquit, quæ iturus sis, sed quod venturus sis: tolerabis dura temporalia, sed ad lætitiâ perventurus es sempiternam: operarius in vineâ deficeret, nisi attenderet; quid esset accepturus. Veterani homines, qui laborant in militia, & versantur inter vulnera tot annos, incipiunt militare à juventute, exeunt senes, ut habeant paucos dies quietos senectutis suæ; quanta dura tolerant, quæ iinera, quæ frigora, quos soles, quantas necessitates, quæ vulnera, quæ pericula? Et non attendunt patientes hæc omnia, nisi paucos dies senectutis quietos illos, ad quos utrum pervenient, nesciunt. At verò labore tuo transacto veniet tibi regnum æternum, veniet sine fine felicitas, veniet æqualitas Angelorum, veniet hæreditas Christi, veniet cohæres Christus. Hinc alibi monet; noli esse piger in labore breviter; & gaudebis incessabiliter: paucos annos labora; cum vivis labora; inde jam requies erit, quæ non habebit finem: Ecce quantum pretium damus, quodammodo unam siliquam ad accipiendos thesauros infinitos; siliquam laboris ad requiem incredibilem. Hortatur proinde, ut opera præmittamus, quàm possumus perfectissima, quia

11.
Ex docti-
na S. Au-
gustini in
Psalm. 116.

Psalm. 116.

quia-totam æternitatem hyeme
hac transactâ in suo vigore, præ-
mio sempiterno coronata perma-
nebunt.

Modò, inquit, cornu popu-
li sui humile est in trituris, in tri-
bulationibus, in tentationibus,
in tunctione pectorum; sed exal-
tabitur, quando vinceret Do-
minus, & ortus fuerit sol iustitiæ
Christus, de quo dicitur vobis,
qui timetis Dominum: orietur
sol iustitiæ, & sanitas in pennis e-
jus: ipse erit æstas nostra: modò
fructus per hybernum in radice
non apparent; æstas procedit, vita
illius clarificatur, procedit honor
filiorum, vestitur vitis in facie, ex
eo quod habet in radice: ibi est
radix tua, ubi est fides tua; ubi
est spes tua, & charitas tua; cum
Christo scilicet in Deo; in quo
vitam nostram absconditam dicit
S. Paulus: & cum Christus appa-
rebit vita nostra, tunc cum illo
apparebimus in gloria.

Coloss. 3.

13.

Nec est admittenda animi cir-
ca promissa quædam hallucinatio;
quasi vel propter Dei erga nos
mutationem, aut rerum in pejus
abeuntium difficultatem vacillet
fides; cum ut in Abrahamo, Jo-
sepho, & Tobia in Dei promif-
sis firmitate animi confisis, om-
nia, quæ sperabant, impleta videa-
mus: ut rectè notat S. Chryso-
stomus. Omnium carni & san-
guini adhaerentium voces sunt:

Licet res
tuæ in pe-
ius abire
videantur.
L. de Comp.

Ubi est spes vestra? Ecce omni-
a votis vestris contraria evenerunt.
Expecta finem, Deumque in pro-
missis suis fidelem reperies.

B. Margareta Columnensis
paulò ante mortem pro ingenti-
bus doloribus, quibus diu exer-
cita fuerat, Deo gratias agens, vel
eo titulo Deum in se beneficium
deprædicabat; quòd multam pa-
tiendi materiam subministrasset,
spiritumque suum in libertatem
asseruisset, juxta Christi promif-
sa, quibus innixa mala in bonis
reponebat: unde sæpe rogabat
adstantes, ut Deo supplicarent,
ne velhilum è doloribus imminu-
eret; sed augeter potiùs: ut pudor-
is & confusionis expers coram
illo ex hac vitâ discedens compa-
reret.

5. Stimulus à præceptis Dei.

Dei voluntas duobus modis
spectari à nobis potest: aut
aliquid præcipiens sub peccato;
aut solum indicans rem aliquam
sibi gratam, acceptamque furu-
ram; nullam tamen culpam con-
trahendam si omittatur: Atque
hoc postremum ad animam Dei
amantem extimulandam satis ef-
fe, nemo est qui dubitet. Cur,
quæso, cum Deus aliquid præci-
piens, aut à nobis fieri desiderans;
nobis, non sibi studeat, & com-
modet;

14.

5. A præ-
ceptis Dei.
Duplex
Dei volun-
tas, impe-
rans &
suadens.

Rrrr 2 modet;

modet; nos eodem modo, ut Deo gratificemur, ejus voluntati non obsecundemus? Nihil, inquit S. Augustinus, Deus jubet, quod sibi profit; sed illi, cui jubet: ideo verus est Dominus, qui servo non indiget. & quo servus indiget: & tamen amicitiam suam nobis offert, qua melius excogitari nihil potest; si ejus jussis obtemperemus. Vos amici mei estis, inquit, si feceritis ea, quæ mando vobis. Quod admirans idem S. Augustinus exclamat: O magna bonitas Dei, cui cum pro conditione reddere debeamus obsequia, utpote servi Domino; famuli Deo, subiecti potenti, incipia redemptori, amicitiarum nobis præmia repromittit, ut à nobis obsequia debitæ servitutis extorqueat.

*Joan. 15.
Serm. 3. de
verbis Do-
mini.*

*15.
Præcepta
servanda
ex chari-
tate.*

In sent.

Psal. 140

1. Joan. 4.

Amor adhæc præcepta observanda adferendus est, non timor. Nam, ut idem ait, nemo invitus bonum facit, etiamsi bonum est, quod facit; quia nihil prodest spiritus timoris, ubi non est spiritus charitatis. Multi ne progrederentur ad illicita, acceperunt compedes, compede sapientiæ, compedes verbi Dei: quare illos Psalmista dicit alligari vinculis, sed ferreis, & non aureis: ferrea sunt, inquit S. Doctor, quamdiu timent; ament & aurea erunt: timor tormentum habet, ideoque vinculum ferreum est, per quod

pervenitur ad aureum, quia charitas superveniens foras mittit timorem. Nondum diligunt justitiam, sed timent pœnam, & timendo pœnam jam acceperunt compedes; & in vinculis ferreis erudiuntur; à timore incipiunt, finiunt in amore. Ipse præterea contra Cælestinum scribens; nullum præceptum amanti ait videri difficile. Et provocat ad experientiam, ut quicumque invenit laborem in præcepto, ad imperandam facilitatem oret, & mitigata omnia reperiet. Aperiat os cum Propheta, & dicat: Os meum aperui, & attraxi spiritum; quia mandata tua desiderabam. Non ut in cognoscendi desiderio subsisterem; sed, ut gratiâ alas subministrante, ad eorum perfectam observationem transvolarem: sciens, quia tu mandasti mandata custodiri nimis. Aperuit os confitens, quod per se ipse non faceret, & attraxit unde faceret. Nihil enim aliud orat, quam ut præcepta, quæ Deus imponit jubendo, implere faciat adjuvando. Propterea subjungit: Illumina faciem tuam super servum tuum, quasi diceret: Manifesta tuâ subveniendo & opitulando præsentiam. Infunde charitatem, cujus ope, sine angustijs, via quoque ambulatur angusta: Scribe legem tuam in cordibus mortalium, non quam memoriâ teneant, & vitâ

ne-

Psalm. 118.
vers. 12. negligent; sed quam sciant intel-
ligendo, faciant diligendo, in la-
titudine amoris, non in timoris
angustijs; quem servilem appel-
lat Apostolus: alius est enim ti-
mor castus permanens in sæculū
sæculi, quo timetur offendi, qui
amatur: aliter quippe timet adul-
tera virum suum, aliter casta: ad-
ultera, ne veniat; casta, ne deserat.
Hunc timorem petebat David,
dum dixit: Statue servo tuo elo-
quium tuum in timore tuo.

17.
Rosa apud
gentiles o-
bedientia:
l. 2. de Isaac
Egnat. l. 5.
cap. 6. Quam potens autem sit hic a-
mor & timor, ad mandatorum
observationem; patet ex ijs, quæ
in profanis cordibus tam amor,
quam timor profanus potuit. Si
Nictam audimus, apud Chasios
tanta viguit obedientia, ut vel ad
unicum magistratū nutum se de-
rupibus præcipites darent; in a-
quas vel flammam morte contemp-
tā desilirent. Admiratus est id
Campaniæ Comes Henricus in
gente Persicâ ad montem Antil-
banum confidens: ad cuius Prin-
cipem cum divertisset; is, ut suo-
rum ad obediendum alacritatem
ostentaret, nominatim in supre-
ma turri cum alijs excubantem
evocavit; qui continuè è turri
desiliit, & obtritus vitam finijt:
cumque alios eodem modo Prin-
ceps evocare pararet, obstitit co-
mes, & precando ne id faceret,
vix tandem obtinuit.

Scipio Africanus major, ostē-

dens trecentos Romanos milites
se se exercētes, & præterea turrim
præcellam mari imminentem ait:
Nullus horum est, qui non con-
scensâ istâ turri, semet continuè
ex illa in mare præcipitaturus sit,
si jussero. Sapienter cum Pachomio
ratiocinari possumus, cum
unicus Dei nutus tantum supra
mortalium Principum jussa emi-
neat, quantum infinita ejus Ma-
jestas illos antecellit; ejus timo-
rem & amorem ad alacritatem quæ-
libet ejus jussa capessenda plus
virium, si ut par est apprehenda-
tur, habiturum esse.

Plutarchus
ad Rom.
Apop.

6. Stimulus à pulchritudine virtutis.

Geminam de virtute senten-
tiam pronuntiarunt Eth-
nici. 1. Tantum ejus esse pulchritu-
dinem, ut si oculis conspici posset,
mirabilem sui amorem in animis
nostris excitaret. 2. Illam esse in
monte constitutam, & non nisi
per ardua & confragosa magno la-
bore ad illam ascendi: commu-
nique ore circumferrebant *χαλε-
πὰ ἢ ἀναστὰς*: difficilia, quæ pul-
chra.

Consentit huic pronuntiato
doctrina Christi, qui Rex justiti-
æ, sive virtutum dicitur, quod
in ejus regno non sanguis; sed
virtus nobilitet; & sola honoris

Rrrr 3 &

& dignitatis gradus dispense. hęc primā amari, & quærī vult Christus; & pro ejus tanquam pretiofæ margaritæ acquisitione omnia vendi, amori proprio generosa abnegatione bellum indici; & per cruces continuasque sui victorias constanti animo gradum facere, nec retro converti.

Deus ipse, cui Angeli, tanquam omnium virtutum, & sanctimonie abyssus Sanctus, Sanctus, Sanctus concinunt, ut nos ad eas prosequendas extimulet seipsum pro exemplari proponit dum dicit: Estote sancti, sicut & ego sanctus sum; estote perfecti sicut Pater vester cęlestis perfectus est: sed ad tam excellentem imitationem nulli nisi violenti, qui scilicet vim sibi faciunt pervenire unquam possunt.

19. Nihil molliculum, nihil fractū ad laudem pervenit, ait S. Ambrosius, regnum cęlorum cogitur, & cogentes rapiunt illud: Virtutem proinde, similem terrę promissionis esse ait, si fructuum ubertatem aspicias, fecundasque ejus proventiones, cogitationum primitias, meritorū vindemiam, quęque frumento vino & oleo replet interiorem domum; sed ad illam non nisi per arentes deserti saltus, & laboriosam circuitionem, multaque cū finitimis bella perveniri posse. Cui consentiēs grandenus eremi incola, ideo

ajebat, non proficimus, quia patientiam non habemus in opere, volumusque virtutem sine labore possidere. Da mihi hominem, dicebat S. P. Ignatius, qui labori continenter te vincendi & domandi seridū velit incumbere, & paucis hebdomadis ego tibi illum Sanctum, hoc est omni virtute instructum reddam.

Expertus est hujus pronuntiationi veritatem magnus ille Barlaam Josaphati instructor; qui laboriosam esse virtutem confessus, eam tamen ubi ad habitum perducta fuerit, vix evelli posse, miręque facilitate in actum ferri ajebat, suoque id confirmabat exemplo: cum enim pręsentie divinę, & contemplationis habitum jam acquisivisset, mentemque interdum vellet ad alia divertere, tantam in eo difficultatem, molestiamque percipiebat; ut id nullo modo ab animo impetraret qui ad contrariam cogitationem inflecti non poterat, & continuo ad Dei pręsentis contemplationem cum voluptate revolvebat.

Quid plura! quod asperum, hispidum & horridum est in acquisitione virtutis, id, illā jam partā, in plenos voluptatis latices redundat, animamque admirabili suavitate perfundit: testatur id egregius inter Christianos Japon, qui post quatuor annos tetri carceris,

Ad quam molliculam pervenit. L. 3. Ep. ult. L. 2. de Abraham. c. 7.

20. Barlaam experientia. c. 19. c. 20.

21. Sed spiritus abeunt in rosas.

ceris, in epistola ad amicum, inter cetera ita loquitur : Jam video, irrisiones, contemptus, carceris molestias, opprobria, reliquaſque molestias regum opibus, & coronis esse antepohendas ; quadriennium exegi in ergastulo, & vix unum diem ibi me fuisse existimo: ita sensus intimæ voluptatis omnem carceris amaritudinem absorbit.

7. Stimulus, Sanctorum exempla.

22. Exempla Sanctorum. In vita.

In Conf. Quæ sunt potiora verbis.

In prologo. Barlaam.

Hortabatur S. Antonius, ut ea sibi frequenter ante oculos ponerent: Recordamur, aiebat, quæ sancti quique fecerunt, ut exempli memoria animum incitet ad virtutem, refrænet à vitiis. Hærentem in primis conversionis initiis ob difficultates S. Augustinum, cælum ipsam ostensis puerorum puellarumque exemplis animavit, hoc solum ingeminans: non poteris quod isti, & ista? Exempla præceptis potiora plerique antiquorum censuere, quod S. Joannes Damascenus hoc probat argumento: Siquidem, inquit, si cui difficilis via in eunda est, non perinde quisque monendo ac cohortando persuaserit, ut eam ingrediatur, ac ostendendo multos eam confecisse ac tandem percommodum diverso-

riū nactos esse, Tertullianus hæc in parte Ethnicos laceffit. Multi, inquit, inter vos ad patientiam doloris hortantur, Cicero in Tullianis; Seneca, Diogenes, Pyrrhus, Callinicus; nec tamen tot verba inveniunt discipulos, quot Christiani factis docendo.

In Apol.

Zeno Philosophus, de animi immortalitate disserens, aiebat ad eam sibi persuadendam plus habere virium Indi Philosophi exemplum, qui ut illam probaret, se publicè flammis extracto rogo consumendam tradebat, quàm aliorum Philosophorum prolixæ ad eum veritatem stabiliendam disputationes. Cicero etiam plus Reipublicæ detrimenti adferre Principem malo exemplo, quàm peccato asseruit: quia peccatum non vulgatum soli Principi nocet, exemplum ad plures transit. Ad eundem modum Sanctorum exempla plus Ecclesiæ prodesse existimo, quàm opera intra humilitatis latebras recondita.

Sive bona.

De legibus.

Sive mala.

Hoc in se expertum S. Franciscum affirmat S. Bonaventura: Ex recordatione, inquit, Sanctorum, tanquam lapidum ignitorum, in Deificum recalescebat incendium. Hoc de se prædicat etiam S. Augustinus: Exempla Sanctorum, inquit; quos de nigris lucidos, & de mortuis vivos feceras, congesta in sinum cogitationis nostræ, urebant, & consumebant

23. Patet in S. Francisco.

In ejus vita.

Conf. ss. 9. c. 2.

Et S. Ignatio,
 mebant gravem torporem nostrum, & accendebant me valde; quod in S. Patre nostro Ignatio luculentè probavit insignis illa electione piorum librorum, in quibus Sanctorum exempla continebantur, ad meliorem vitam capessendam eosque imitandos deliberatio, & singulare propositum. Rectè enim S. Jacobus eos nobis similes fuisse ait, passibiles, & communibus mortalium infirmitatibus expositos, ut non arbitremur esse supra vires nostras, quod illi, aspirante divinâ gratiâ, ausi sunt; cum idem sit futurus adjutor Deus, qui ad similia audenda eorum exemplo nos provocat, & paria gratiâ suâ pollicetur adjumenta. Quod ipsum dæmoni respondit S. Apollonius, cum ab operibus heroicis exemplo Sanctorum patrandis deterere illum diabolus conaretur.

24.
 3. Satisfactio pro peccatis.

8. Stimulus: pro peccatis commissis satisfactio

Cap. 6.

Ibid.

SANCTUS Paulus ad hanc satisfactionem Romanos exhortans: Sicut exhibuistis, inquit, membra vestra servire immunditiæ, & iniquitati ad iniquitatem; ita nunc exhibete membra vestra justitiæ in satisfactionem: in quo dicit, humanè se cum illis agere, quia, ut rectè advertit S. Chryso-

stomus, æquum esset, ut diligentius ferventiùsq; serviretur Deo, & justitiæ; quàm dæmoni, & peccato. Nihilominus, ut benignè vobiscum humaniterque agam, si propter infirmitatem carnis, amplius non potestis, inquit Anselmus, saltem tales estote in fructu bonorum operum, quales fuistis dudum in actione vitiorum, ne debiliores vos habeat sancta libertas, quos in carne validos habuit usus terrenæ voluptatis. Quemadmodum ad peccandum nullus vos cogebat timor; sed ipsius libido voluptasque peccati; sic ad justè vivendum non vos supplicij metus urgeat, sed delectatio ducat, charitasque justitiæ: in iniquitate secuti estis voluptatem, nunc pro justitia debetis tolerare dolorem.

Plus exigit Propheta Baruch: Sicut fuit sensus vester, ut erraretis à Deo, ita decies tantum convertentes, vel conversi, requiretis eum: Græca vox δέκαπλάσιός αἰσίν, decuplicate, vel decies amplius querite Dominum: Delicati mei, inquit, ambulaverunt vias asperas; ducti sunt, ut grex direptus ab inimicis: nunc validiores Dei beneficio effecti omnia illa in decuplum resarcient.

David peccarat oculis, & libidinose faminae aspectu, indeque secuto adulterio & homicidio divinam Majestatem violarat; cui ut

Ibid.

Cap. 4.
 Exigente
 id Pro-
 pheta

25.
 Et suscitavit
 David
 exemplum.
 Psal. 118.

ut faciat satis, oculos sceleris auctores continuis lachrymis corrumpit. Exitus aquarum, inquit, deduxerunt oculi mei, quia non custodierunt legem tuam. Sed ad tanti criminis satisfactionem hoc non videtur satis: propterea dicit, Anticipaverunt vigilias oculi mei, quasi diceret: Antequam vigilie militares inciperent, oculis ego excubitas ad orandum, & mente potius, quam ore gemendum, indixi. Turbatus sum, & non locutus. Denique oculos meos à malo usu, in bonum converti; oculi enim mei semper ad Dominum, non ad terrena, ut antè; sed ad Dominum, quem deprecari non cesso pro remissione præteritorum, & sciã in futurum emendatione, dicens illi: Averte oculos meos ne videam vanitatem.

26.
p. 118.
Et Christi
consilio.
l. 1. c. 2.

Ad similem satisfaciendi voluntatem, laboresque plurimos isto sine subeundos animat S. Brigittam Christus: Si, inquit, laboris, & infirmitatis pondus times & vereris; cogita, quam grave sit ardere in igne. Quid mereris, si aliquem Dominum temporalem, sicut me, offendisses? Ego enim, etsi te toto corde diligam, tamen contra justitiam ne in uno quidem puncto faciam, quo minus sicut in omnibus membris deliquisti, ita & in omnibus facias satis: tamen propter voluntatem

bonam, & emendandi propositum justitiam cum misericordiã commuto; remittendo graviora supplicia pro modicã emendatione. Amplectere itaque libenter modicum laborem, ut mundata citius ad præmium magnum pervenias: decet enim spontam cum sponso fatigari laboribus, ut tanto majori fiducia, cum eo requiescat. Contra Babylonem scelerum multitudine contaminatissimam audita est vox de celo dicens: Quoniam pervenerunt peccata ejus usque ad cælum, & recordatus est Dominus iniquitatum ejus: reddite illi, sicut & illa reddidit vobis, & duplicate duplicia secundum opera ejus: in poculo, quod miscuit vobis, miscete illi duplum: quantum glorificavit se, & in deliciis fuit, tantum date illi tormentum, & luctum. Cogita tantumdem tibi dicit; ut præteritorum annorum offensas facias satis, & fortiter eas suscipe & amplectere.

27.
Et Monachi
praxi.

Id agebat ex illis sanctis eremi incolis unus: qui dicebat se relictis sublimioribus contemplationibus, quibus se indignum arbitrabatur; semper ante oculos habere peccata sua, tanquam accusatores à dextris & sinistris, supplicii æternis dignissimum esse proclamantes: Hãcque cogitatione ad aspera quæque toleranda sese animabat. Alter verò ex illis,

Ssss

lis,

lis, prius ad divinæ Majestatis pedes prostratus, peccataque confessus; ad Angelorum, reliquorumque sanctorum subsellia descendebat, & ut pro se intercederent, deprecabatur; demique ad inferos usque cogitatione provolvebatur, & inter illic gementes, non, sicut illi, desperabundus, sed misericordiæ divinæ se committens peccata deplorabat; atque ad satisfaciendum se offerebat. Viator qui lentè processit, ubi videt parum solis superesse, vereturque urbe excludi, passus congeminat, ut præcedentis negligentia damnum reparat: factu similiter.

9. *Stimulus: pericula salutis, quibus expositi sumus.*

28.
9. Pericula salutis.

Um aliquis in gravi aliquo periculo versatur, tum demum soporem excutit; ad omnem evadendi occasionem excubat, industriamque diligenter adhibet. Qui per angustum pontem vallis hinc inde, præruptisque præcipitiis horridum incedit, sedulo attendit ubi pedem figat: Nauta, qui per maris sinum saxi latentibus naufragosum cursum tenet, ad clavum vigil excubat: idem nos, ait S. Syncretica, qui

majora inter discrimina vitam aginus; præstare oportet. Addit S. Macarius, Christianum hominem similem ei esse, qui ingentibus thesauris onustus, per silvam prædonibus obsessam iter instituit; qui sub timore degit, & timore, nec flosculis, qui occurrunt colligendis, aut avium concentibus immoratur. Gratia, & animi divitias, medios inter hostes, nobiscum ferimus; an non meritò accusabimur insaniam, si rerum fugientium flores, aut hominum applausus, media inter pericula, consecremur? In medio laqueorum ambulat, ait S. Ambrosius, quos absconderunt tibi in via inimici tui: omnia ergo circumspice; ut effugas sicut damula de retibus, & sicut avis de laqueo. Damula retia aspectus vivacitate declinat; avis declinat laqueos, si ad superiora se conferat, & terrena supervolat; in superioribus nemo tendit retia, laqueos nullus abscondit: ideo cujus conversatio in supernis est, hujus non solet in prædam venire captura.

Notat S. Augustinus demones ubique laqueos tendere; illosque in quotidianis cibi, & potus somnique necessitatibus, in piis etiam erga proximū operibus abscondere, & sæpe non sine suo lucro, nostroque damno. Quod à S. Dominico adjuratus, & per monasterij loca circumductus non celavit.

29.
Hom. 27.
Quorum simile in viatoris thesauris onusto,

Lib. 6.
Hexam.
c. 3.

In consp.
30.
Dæmonibus ubique laqueos tendentibus.

lavit. Quid quod etsi Dæmon inducias concederet, insidiatorem nihilominus, impulsoremque domesticum circumferamus, à qua plus esse periculi, quam ab ullo extraneo, existimat S. Bernardus, qui ubi attulit illud Psalmi, impulsus everfus sum ut caderem: Quæris: inquit, quis ille impulsor? non est unus: impulsor Dæmon est, impulsor mundus, impulsor homo. Quis iste homo sit quæris? quisque tui. Noli mirari, usque adeo homo impulsor sibi est, & suimet præcipitator, ut non sit quod ab altero impulsore formides, si ipse à te proprias contineas manus. Manus tua, consensus tuus est. Corpus ad instar navis esse, cujus naucerus sit animus, dictum aliquando S. Brigittæ. Inferiorem hujus navis partem aggredditur delectatio, & homine non satis attente sensum perforat, & aquam sine strepitu immittit & submergit. Adamus, teste S. Chrysostomo, navis erat preciosissimis onusta mercibus, quàm cum unius pomi voluptas perforasset, miserando naufragio, cum tota posteritate periit.

In ejus vi. Nisi adsit timor sanctus, impossibile est, ait S. Egidius hominem perseverare in gratiâ, & qui illo destitutus est, certum habet suæ perditionis argumentum. Nulla è creaturis prolapsa esset, nisi prius hunc timorem deposuisset.

set. Qui non timet, nihil habere videtur, quod possit amittere.

Causa cur tanta celeritate etiam relicto pallio Joseph fugerit, si D. Hieronymo credimus, fuit; quod timeret, ne virus paulatim serperet, sicut in morsu rabiosissimi canis evenire solet: vel ut ait S. Chrysostomus, quod à solo vestis tactu sibi cavendum existimaret, sicut pestilentia grassante, veltem veneno infectam continuo rejicimus. Utinam in rebus animi parem ad pericula salutis evitanda diligentiam afferremus!

10. Stimulus à temporis præ-
tium, & jactura.

Tempus non malè mola verfatili nunquam cessanti comparaveris; cui si materiam utilem proterendam, ut frumentum, hordeum, aliudvè hujuscemodi subjeceris; non sine fructu eam tibi restituet: sin verò arenam, aut paleam; & illam corrumpes, & fructu, quem alioquin colligere poteras; tua incuria & vaxordia carebis. Quàm mortalium plerique ad eundem modum in usu temporis miserrimè hallucinantur.

Celebris illa S. Bernardi de temporis bono usu communitio, repeti satis, & inculcarinon potest.

S s s 2 Volat,

23.
Sequere
imitare
fugam Io-
sephi.

10. Tem-
poris præ-
tium.

Serm. de
triplici eu-
stodia.

31.
A simile
navi, cu-
jus sen-
tiam per-
forat de-
lectatio.

In ejus vi.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

10.

33.
Quod ce-
leriter e-
volat.

Lib. de
form. vii.

34.
Cujus
stulta a-
pud ho-
mines
prodigali-
tas.

Doct. II.

Volat, inquit, tempus irremeabile, nec advertit insipiens; quid amittat. Sed quid quaeso amittit? Rem pretiosissimam, quam ad agendam poenitentiam; ad obtinendam veniam; ad acquirendam gratiam; ad promerendam gloriam miseratio conditoris indulget. Adfert deinde triplicis generis hominum exempla, qui tempus opportunum effluere sibi non patiuntur: Agricola sementis; Vinitor putationis; Institor nundinarum; Pauper elemosynae accipiendae. Unde merito desipere judicandi sunt, qui horas multas comparandae felici aeternitati destitutas male collocant. Quam insipientiam quam alte sentiant damnati, idem Sanctus inde colligit, quod totum mundum, si in sua potestate haberent, pro tempore, quod temere perdiderunt, recuperando, libenter essent impensuri.

Mirantur S. Patres, miratur Seneca homines tam rerum suarum ac praesertim pecuniarum avaros, tam prodigos esse temporis, tamque facile petenti ad ambulandum, aut colludendum, aut confabulandum, unam horam aut alteram concedere, cum nulla sit laudabilior avaritia, quam temporis. quod hoc argumento praeter caetera probat Dorotheus: quia si aurum, aut argentum perdideris, quae-

rendo reperire, aut aliud recuperare poteris, perditio temporis irrecuperabilis, & aeterna est.

Quaelibet vitae tuae dies, imò hora ingentis pretij portio est: quae ubi praeterijt, tantumdem vitae tuae perijt, & quodammodo emortuum est. Ut merito id solerter expendens Seneca dixerit: Non repente in mortem incidimus, sed minutatim procedimus. Quod in hunc modum explicat S. Augustinus: Veniente pueritia, moritur infantia; veniente adolescentia moritur pueritia; veniente juventute moritur adolescentia; veniente senectute moritur juvenus; veniente morte moritur omnis aetas: quot optas gradus aetatis, tot optas mortes aetatum.

Incipe igitur vel hunc diem, incipe hanc horam, imò hoc momentum. De hoc die quid habes, inquit idem Sanctus: horae minutinae transferunt, futurae nondum venerunt: sed de hac hora quid tones? momenta quaedam elapsa jam sunt, quaedam restantia, nondum sunt: Ergo hoc momento, quod habes, incipe.

Adde ad hunc Stimulum ejusdem S. Patris monitu aliam considerationem; vimirum brevi tibi hinc abeundum, puerorumque tibi occurrentium aspectu id tibi inculcari. Nascitur, inquit, puer ut dicat majori, Quid hic agis? Necessè est, ut qui succedunt, & qui

Eph. 24.

Psal. 121.

Psal. 71.

35.

Seneca

pueris

cite

moritur

hinc

moritur

grandem

Psal. 61.

qui

36. qui nascuntur, excludant eos, qui se præcesserunt. Ex quo collige, quòd inde efficitur te non longe abesse à termino. Tuus, inquit, ultimus dies longè abesse non potest, ad hunc te præpara; qualis enim exieris de hac vitâ, talis redderis isti vitæ.

Hinc mortem jam in januis inspectans S. Hieronymus, cui in laboribus pro Christo exacta jam vita spem obtinendæ brevi mercedis faciebat: Quàm mihi, aiebat, magnum lucrum est mori, cum me cum Christo victurum in posterum sperem, & vestem corruptibilem deponam, ut induam incorruptibilem & sempiternam?

36. Quantò melius, optabiliusque sit infantem primis annis innocentie, morte præmaturâ eripi, quàm longiorem vitâ infructuosam trahere! S. Coleta cum illi oblatuisset puerulus nobilis æger, ut suis precibus illum perlanaret, illa malo vitæ usu, peruersisque moribus ad inferos præcipitem abiturum prævidens, Deum rogavit, ut è vivis tolleretur. Relatus est ille ad Matrem; & ingravescente morbi violentiâ è vivis ereptus. Mater dolens mittit ad monasterium qui inquirat, quid puerulo factum esset. Ubi quid de illo prævidisset Sancta Coleta, intellexit, & quid pro illo rogasset, acquievit: maluitque

hinc parum vixisse, ut æternùm feliciter viveret,

II. Stimulus: Dæmonum insidiæ.

S Petrus ut nos ad sobrietatē, continuamque vigilantiam excitet, Dæmonem nobis proponit ad instar Leonis famelici circumueantis, & quærentis, quem devoret: cujus rabies tanta est, ut comparens cum anima mox judicanda coram Christo, audiente S. Brigitta dixerit illi; Angelus tuus, & ego à principio usque ad finem sequebamur animam istam; iste ad custodiendum, ego ad nocendum: ad quam lucrandam, ita cupidus & impetuosus sum, sicut torrens cadens deorsum; & animal consumptum inedia, quod præ fame comedit mēbra sua.

Ad hanc rabiem insidias adiungit, qui propterea, teste S. Ambrosio, serpens appellatur, quia sine strepitu adrepat; & bilinguis lethalisque est; aliisque lingua, & aliud corde meditatur. Ideoque Gregorius Nyssenus ad accuratam in ejus artibus observandis diligentiam nos hortatur, aliamque comparisonem adfer in mediū: sicut enim tinea intra lignum se occultat, & paulatim illud exedendo corrumpit; ita Dæmon: & si

37.
Dæmonum rabies in homines.

L. 6. c. 39.

38.
Et insidia.

L. 6. Alex.
c. 8. de lib.
de Paradiso
c. 12.

Epist. de
Christiana
profess.

cut ærugo ferro, ita ille nostris operibus adhærescit, & nisi continuo excutiat, malignitatis suæ vestigia relinquit: quod si interiora nostra bene munita reperiat ad exteriora progreditur: ut per illa cor alicujus passionis, ut iræ, tristitiæ, invidiæ jaculo transfodiat; virtutemq; velut thesaurum surripiat.

L. 6. 645.

39.

Et constans op-
pugnatio
qui vin-
cendui.

Dixit aliquando unus è Senibus deserti incolis, se vidisse Dæmones tanquam apes circumdantes hominem, & dentibus in eum stridentes; Angelos verò increpantes. Accedit constans in tentando perseverantia; quosdam enim annis duodecim, alios quindecim, alios verò triginta super eadem illecebrata tentasse legimus, secumque in sinu plausisse dū tot laboribus in levem culpam hominem præcipitem egisset.

Fiducia &
Amore
Christi.

Vincendus est, ut ait S. Antonius, fiducia, & amore in Christum; fervens adhibenda est precatio, & præsertim illa orationis Dominicæ particula, *Libera nos à malo*; Græci *πρωυπώ*, hoc est, maligno legunt; qui nullus alius est quàm Dæmon, Contra quem dū H. Elphegus Cantuariensis Archiepiscopus orationis armis se non tueretur, propemodum in extremum discrimen præceps abductus est. Conjectus erat à Danis victoriosus in carcere; adeo Dæmon transformatus in Angelum,

atque à Deo se missum, ut eum liberet, mentitur. S. Petrum eodem modo Angeli subsidio liberatum fuisse memorat: hic mendacem sequitur & torrentes aliquot eo præeunte transgreditur; ac obscuro in loco ante se habens fluvium, & post se carcerem, ab illo deseritur. Hic deceptum se videns, ad preces confugit, & lacrymis perfusus veri Angeli subsidium impetrat; qui hominem verbis castigatum, quod tam facile impostori aures, nullâ prece ad Deum fusâ, præbuisset, reducit ad carcerem brevi post martyrio coronandum.

Vincendus est præterea insigni ad omnia vigilantia. Attende tibi, ait S. Ambrosius ne quando loqueris, implicatus Diaboli fias præda-venantis: attende tibi, ut consideres, quid in te intret, quid de te exeat: non de cibo dico, quod absorbetur, & egeritur, sed de cogitatione dico, de sermone assero: imò omni ego in opere vigilandum puto. Visus est à S. Benedicto Religiosum caputio apprehenso à communi Psalmodia retrahere: à S. Macario alterum eodem tempore palpebras oculorum in somnium claudere; & alijs nonnullis varijs representationibus illudere. Visus est ad instar numerosi exercitus à S. Pachomio insidere arbori, qua novitij S. Francisci ad fenestrâ Religiosi,

40.
Et vigili-
ti cura.

41.
Et Fide.

ligiosii, ut illum ad murmurandum exhortaret; à S. Martino in humeris Brixij, ut ad ingerenda probra animaret. Linguam uxoris Job, & Tobiaë S. Chrysof. Dæmonis organum appellat, qua ad infringendam maritorum patientiam Dæmon usus est. Contra quem meritò nos monet Apostolus uterque Petrus & Paulus; ut fide velut scuto armati procedamus ad præliū, de victoria certi, si fiducia in Deum & oratio, constantiaque non desint: quibus dum contra illum S. Brigitam armat Christus, ira loquitur: nunquid dixi tibi, quod diabolus sine permissione mea, non plus facere potest, quam stramen ante pedes tuos.

12. *Stimulus, ab exactatione reddenda in Dei judicio.*

42.
12. Iudicium particulare subeundū.

Sunt homines meticulosi, qui in hanc de judicio particulari, ejusque rigore & extremā severitate cogitationem nolunt descendere; contra morem Prophetæ & S. Bernardi cum eo cōspirantem sententiam, qui dicit: *Misericordiam, & judicium cantabo tibi, Domine.*

43.
Efficax est motivum ad vitæ emendationem.

Refugiebat hanc divini judicij cogitationem vir nobilis, qui apud S. Dominicum flagitiose

vita peccata depoluerat, & ut pro peccatis inter alia quotidie in illius tribunalis supremi cogitatione decem salutationes Angelicas percurreret, quavis renitens, acceperat, quod dum facit, in alium virum mutatus vitam cum morum integritate conjunctam ad mortem usque traduxit.

Placet Deo dici istius recordatio. Enoch, teste Judâ Apostolo, ab initio mundi illius memoriam hominibus excitavit. Angeli Apostolos oculis in cælum in Christi Ascensione defixis in eodem hærentes vestigio; ad hujus dici considerationem revocant: Præcursor Christi prædicationem ab illo auspicatur: Christus ipse in parabolis de talento, de decem Virginibus; & alias sæpius torpescerent animos hac velut tubâ ad vigilandum existimulat.

Sanctorum plurimi hoc velut tonitru ad animum formidolosæ cogitationibus in officio continendum usi sunt. S. Hieronymus Epist. ad Florentiam: Ego, inquit cunctis peccatorum sordibus inquinatus, diebus, ac noctibus operior cum tremore reddere novissimum quadrantem: tatumdem alterum lumen Ecclesiæ S. Augustinus exclamat. Væ mihi misero, inquit, cum venerit dies judicij & aperti fuerint libri conscientiarum: cum dicetur de me: *Ecce homo, & opera ejus: Ecce nihil*

Deo placet ejus memoria.

44.
Quam fovenerint SS. Patres. Epist. S. Hieronymi.

Augustin. l. 3. medi. c. 39.

hil respondere potero, sed demisso capite, præ confusione coram te stabo trepidus & confusus.

Bernardus *Serm. 16. in Cant.* Profitetur & S. Bernardus ad tanti severitatem tribunalis cor sibi contremiscere: Paveo, inquit, gehennam, paveo Judicis vultum ipsis etiam tremendum Angelicis potestatibus. Quis dabit capiti meo aquam, & oculis meis fontem lachrymarum, ut præveniam fletibus fletum.

45. Anselmus *ad eam se excitavit.* S. Anselmus in Meditationibus seipsum ad vigilantiam nosque omnes exstimulans; Quid dormitas, inquit, anima tepida, & digna evomi? quisquis non expergescitur, imò non tremit ad tantum tonitruum; non dormit, sed mortuus est. Sed beatum Ephrem

L. de timore anime. audiamus mira de seipso narrantem: cum enim quadam die sæculi vanitates, & mortalium in iis consecrandis vafaniam mente contempleretur, Dominum in sublimi folio confidentem videre sibi visus est, & simul audire hæc verba de sonantē: O anima, quare mihi seipò non deservis? cur tantà cum negligentia orationes tuas peragis? quare ad meum rigorosum judicium te melius non disponis? quare tot gratiis, quas tibi contuli, & quotidie confero, diligentius non respondes? Ego tui causa mortuus sum, ut te mihi sponsam facerem; aliaque beneficia illi repræsentavit, osten-

ditque tantà in luce, quam omni sit dignus obsequio, & quanta sit ingrati animi nota tantum benefactorem vel in minimis offendere; ut dicat se præ timore, & confusione defecisse, & dixisse: Venite montes, & me peccatorem impium cooperite. Ecce quomodo vir sanctus, & tota Ecclesia dum viveret, ab insignis sanctimonie, opinione celebris, ut ait S. Hieronymus, hujus judicij, recordatione percellitur, non quasi transeursum & obiter; sed, ut ait Gregorius Nyssenus, tam continuo, ut nulla dici, noctisque pars, nullumque prætervolaret momentum, is quo non vigiles ejus oculi lachrymis conspicerentur perfusi.

Et ne hunc sanctum virum, *L. vita e. 40.* quasi per quandam perterriti animi hyperbolem hæc omnia dixisse arbitremur; audiamus quid de seipsa dicat S. Theresia; Christum Judicem in pulcherrimâ luce se dedisse illi spectabilem, & in eadem sibi ostendisse quædam venialia peccata, ex quorum aspectu tanto pudore confusa sit, ut horribiles inferorum pœnas istâ confusione sibi tolerabiliores esse viderentur, seque pudore cooperitam undequaque, quæsitisse, quo se absconderet: unde infert: Si tantilla lux tanto animum stupore consternavit, quid futurum est in die judicij, quando se clarè ostendet

det illa Majestas, & sceditatem
admissorum peccatorum in aper-
tâ luce contemplabimur.

13. *Stimulus: pœna, quæ
tepidis impendit.*

46.
13. Pœna
parata.
Sunt Deo
odiosi.
Apc. c. 3.

Ingens supplicium existiman-
dum est Dei odium, quod tepi-
dus incurrit: odimus quod vom-
itu ejicimus, & cineribus, aut
pulvere coopertum auferri præ-
cipimus. Tepidum verò à se tan-
quam rem exosam vomendum
minatur Deus; dum Laodicensi
Episcopo hoc vitio laboranti, per
Epistolam minacem, dicit: Scio
opera tua, quia neque frigidus, es
neque calidus, sed quia tepidus es,
incipiam te evomere ex ore meo.
Hinc S. Bernardus: Vereor, ait, ne
te tepidum & nauseam provocan-
tem evomat ex ore suo, qui te
cupit invenire, aut sui considera-
tionè calidum charitatis igne fla-
grantem, aut tui consideratione
frigidum, & aquâ compunctio-
nis ignita diaboli jacula restin-
guentem: dicit enim Christus:
Utinam calidus, aut frigidus esses:
unde infert idem Sanctus, debe-
re te vel esse virum desiderio-
rum cum Daniele, aut dolorum
& scientem infirmitatem cum Jo-
bo, aut contemplationis igne suc-
cendi cum Maria ad pedes Chri-
sti, aut cum Lazaro abdi in sepul-

chro, & in amaritudine animæ re-
cogitare cum lachrymis annos
præteritos vitæ tuæ.

Qualem te paraveris Deo, ta-
lis oportet appareat tibi Deus,
ait idem Sanctus; vigilas tu, vigilat
& ipse, Cujus rei exemplum lucu-
lentum habemus in Sponsâ Can-
ticorum 4. quæ cum Sponso ad-
surgendum invitanti, nescio qui-
bus exultationibus pigritiam suâ
obvelans, januam non aperuif-
set, ac continuo pœnitentiâ du-
cta, sponsum, qui moræ impatiens
jam abierat, per vicos plateasque
quæreret, malo suo experta est,
quanta damna vel exigua negli-
gentia secum trahat: pessulum
enim, quo sponsum ab ingressu
prohibebatur, modicam pigritiam
significare existimat Richardus à
S. Victore; ac sicut magna janua
exiguo pessulo claudi potest; ita
sæpè contingere, ut parvæ negli-
gentiæ magna gratiarum celestium
fluenta sistant: spes aliquid ob-
tinendi, laborem socium desi-
derat.

Hinc S. Augustinus duas alas,
Credere, & bene agere, spei Chri-
stianæ adjungit. Non est satis ad
speranda felicitatis aternæ præ-
mia, si credas, & mali nihil agas;
sed strenuè præceptis Dei im-
plendis laborandum est. Virgi-
nes fatuæ regno excluduntur,
quia providere sibi de oleo per
sociordiam omiserunt: & feralis
Tttt illa

47.
Expertâ id
Sponsa.
Cant. 4.

31.
Duo alas
spei sunt
credere &
bene age-
re.

Præfat. in
Psal. 37.

illa sententia, Ite maledicti, eos in Evangelio ferit, qui egentibus benefacere neglexerunt; impleturque in unoquoque illorum illud Sapientis: Hyeme piger arare noluit, mendicabit ergo æstate: quia enim per hyemem hujus vitæ non satis amoris divini igne incaluit, ut pigritiæ frigus excuteret, & bonis operibus infudaret; in æstate, hoc est in morte (quæ sicut æstas colligendæ messis tempus est, ita operum merces statim à morte rependitur) tum frustra ad extremam mendicitatem se redactum sine ulla subsidij expectatione piger inveniet.

48.
Contra
vera otii
est domus
diaboli.

Dæmon ab homine ejectus, ubi loca inaquosa, in quibus homines, quos maximè odiorum suorum scopos habet, non reperit, redit ad domum unde ejectus fuerat, eamque reperiens vacuum bonis operibus; &, opinione quidem pigri hominis, mundam ac peccatis gravioribus minimè obnoxiam, & vanæ gloriæ tapetiis quasi ornatam; assumptis septem nequioribus spiritibus illam invadit, totque illam miseriis replet, ut fiant novissima pejora prioribus. Otium enim Bernardo malorum omnium est receptaculum; & quantum otio demis, tantum te dæmoni subtrahere arbitratur S. Hieronymus.

Pigras animas, & ad bene ge-

neroseque operandum animo dejectas bufonibus similes dicebat S. Theresia, qui per terram serpunt, terræque vescuntur; alibi que plures lachrymis dignoscens, quod in pede montis hæreant, qui alioquin, si animos sumerent, in ejus verticem possent evadere: hortaturque filias suas, ut semper generosos spiritus alant, ad futurum Deum, qui earum conatus promoveat, modò cum humilitate & in Christum fiducia ambulant. Neque ullam vidisse se unquam hujuscemodi, quæ à Deo derelicta hæreat in postremis; plures verò paucis hebdomadis magis proficere, quàm alias annis compluribus; adeoque sæpè demiratam, quantum ad consecutionem virtutum valeat animi excelitas, & magnitudo.

14. *Stimulus: Timor ne ob
sordiam à Deo dese-
ramur.*

Formidabile malum est à Deo deseri; animumque Dei solius cupidum, hoc unice habere in votis ne à Deo vel ad horam deseratur; ait S. Gregorius, quod in quantum, medios inter hostes, periculis versetur, apprimè cognoscat: ideoque suspirantis in modum

dum singulis horis pronuntiare hunc versum: Ne derelinquas me Domine Deus meus, ne discesseris à me.

Qui adest diligentibus, negligentibus abest.

Psal. 3. Intellectum tibi dabo, & instruam te in via, qua gradieris, firmabo super te oculos meos. Alios verò dimittit secundum desideria cordis, ut eant in adventibus suis.

L. de Noc. c. 3. S. Ambrosius, ut ad excollandam gratiam, & socordia n amolendam nos excitet; Divinum, inquit, est quòd beneficia præmittuntur; nostrum quòd mutantur: & quamvis, ut alibi ait, iudiciorum Dei altitudo, humanae intelligentiæ sit impenetrabilis;

L. 2. de vocatione gentium c. 1. hoc tamen in istis nos scire, quòd nostra plectat, dum punit noxios; sua tribuat, cum facit iustos.

51. R. P. Leonardus Lessius gravis, & singularis virtutis Theologus, solitus erat dicere, unicam negligentiam multarum gratiarum, quæ velut concatenatae una post alteram confluxissent, decursibus aditum præcludere; quandoquidem ad uni gratiæ cooperandum adhibita diligentia, ad alteram con-

sequendam viam munisset. Negligenti ablatus talentum in Evangelio legimus, & diligenti donatum; ut negligentiae pœnam, diligentiaque fructum hoc facto cognosceremus. Curavimus Babylonem & non est sanata; derelinquamus eam, dicunt Angeli apud Jeremiam; ut cum Origene *cap. 51.* plerique interpretantur. Babylon, quæ Latine confusionem significat, typus est animæ, quam obsores, & magnam in iis expurgandis negligentiam pudor obruit, & tandem non Angeli tantum, sed etiam ipse Angelorum Dominus derelinquit. Non convertam, inquit per Prophetam suum Deus, scilicet faciem meam, ad populos quos ibi memorat, ut eorum miserere; quia me clamantem, & ad meliora provocantem neglexerunt. An non timere meritò tu potes, qui ad tot Dei interioris momentis voces obsurdisti?

52. Audi, popule meus, & contestabor te, si obedieris mihi, non coles alios Deos à me; ego enim sum Dominus tuus, qui eduxi te de terra Ægypti, & paratus sum novis te locupletare beneficiis, aperi tantum os tuum & novis desideriis ad me aspira, & te votorum tuorum compotem faciam. Verum, quia his populus iste non intendit, neque ad novos ardores obsequij divini accensus est, vide punitionem: Permissi, *Teste Davide. Psal. 80.*

T t t 2 inquit,

inquit, propter tantam socordiam ferri illos secundum desideria consiliaque illis perniciosissima: quæ inter Dei castigationes acerbissima meritò habenda est, ut propterea dixerit ibidem sanctus Augustinus: Animæ, quæ possessio Dei esse desiderat, nihil horribilius accidere posse, quàm à Deo deserì; suosque propterea exhortatur ut cor suum confitendo, & amando aperiant, ut ab illo, qui fons vitæ est, repleti possint, vacuumque non derelinqui.

15 *Stimulus: Præsentia Dei
semper nos intuentis.*

53.
15. Præ-
sentia Dei.
Psal. 15.

Providebam Dominum in conspectu meo semper, quoniam à dextris est mihi ne commovear; dicebat Rex ille sanctus: nihil enim in rebus humanis fixum & stabile esse censebat, in quo desideriorum suorum pedem figeret; proptereaque oculos mentis in Deum convertit, ut in omnibus quæ cogitabat, dicebat, agebat, ad illam respiceret; eumque quasi præsentem intueretur, unde firmitatem in consiliis, constantiam in propositis, sedulitatem in operibus, fortitudinem contra pravorum suggestiones & impetus hauriret.

54.
Cujus ob-
livio tene-
bras ef-
fundit,

Hujus præsentia divinæ, & fidei in ea bene concipienda, cre-

dendaque neglectus, quantas tenebras in animam invehat, ostendit S. Augustinus in Apostolis, dum tempestate sæviente, & Christo dormiente, perturbantur, quia scilicet fides in illis dormiebat. Nolite timere, quando tribularis, ne tecum non sit Christus: fides sit tecum, & tecum est Christus. Non ideo putes te deserì, quia quando vis non eripit: qui eripuit tres pueros de igne; non deseruit Machabæos, quos Antiochus gravibus tormentis exercitatos morti dedit: illos Deus eripuit, & hos: Illos, inquit Augustinus, eripuit corporaliter ut infideles confunderentur; hos spiritualiter ut fideles imitarentur; ille est qui hoc agit, ille qui dixit: *Cum ipso sum in tribulatione, eripiam eum, & glorificabo eum.* Triticum non audes ponere in humidâ terrâ ne putrescat in terra; sursum cor, sursum cogitationem, sursum amorem, sursum spem habe, & ibi non perdes, quia qui servat, & salvat Christus est. S. Cyprianus Tibaritanos ad constantiam tempore persecutionis exhortâs fortissimum præsidium à Dei spectantis præsentia defumit; si enim qui præsentem Imperatorem in stadio decertant, ab ejus conspectu ingentes animos sumunt, quanto magis nos accendi oportet cum Deo, qui nos in filiorum suorum recepit numerum, oculos

In Psal.

Memoria excita.

in

in nos defigens, ex nostris certaminibus voluptatem capit, optatque nobis victoriã, ut habeat, quos coronet? quod ipsum alios martyres ad fortiter agendum exstimulans ingeminat.

In Epist. ad Rom. hom. 17. S. Chrysostomus eodem ad nos animandos utitur argumento: Servus, inquit, ad oculos Domini sui respicit, mercenarius ad operis sui Dominum præmia illi daturum: ita nos monet, ut ad Deum respiciamus; quia theatrum nostrum habemus in caelo constitutum; & athleta ubi certat, ibi probari cupit; nos verò in superioribus, ideoque pro illis certemus.

Hom. 2. Homines, ut ait alibi, suo affectu nihil nobis emolumenti adferre possunt. Sed tantum inspicere, quæ facimus, ac inspicendo lædere, laboremque nostrum inanem reddere: *ὁ φθάλμιος δὲ οὐκ ἔστιν ὀφθαλμὸς*, hoc est servitatem ad oculum, humanum scilicet, non divinum, reprehendit Apostolus. Ex animo operamini sicut Domino servientes, & non hominibus.

Ad Colos. 3. Verus Israelita est, ait S. Ambrosius, qui Deum videt, & videri se novit à Deo, & ipsi exhibet cordis occulta, & ab eo probatur ab eo qui non potest falli, qui que simul arbiter mentis est, & facti. Talem fuisse ait S. Eusebium, qui dignus fuit spectari ab Angelis, cum luctaretur ad Chri-

I. Luca. sti bravium ut perveniret; cum certaret, ut in terris vitam Angelorum refelleret. Tales erant Machabæi Martyres, qui ad fratris spectaculum, qui in sartagine crudeliter torrebatur, minimè terrii; sed ad Deum omnia intuentem convertètes oculos, unà cum matre se ad moriendum fortiter hortabantur, dicentes: Dominus Deus aspiciet veritatem, & consolabitur in nobis: si enim in calis gaudium est super uno peccatore pœnitentiam agente, quanto majus erit super uno iusto pro Dei gloria fortiter dimicante? Sponsam in Canticis cum admiratione & gaudio, intuentur Angeli quasi auroram bonis operibus coruscantem, & ad instar aciei bene ordinatæ terribilem hostibus, eosque debellant: quod advertens Regius vates, ut eos similis spectaculi voluptate perfunderet: in conspectu Angelorum se Dei laudes cantaturum profitetur; hoc scilicet ad bene illas concinendas animatus spectaculo.

16. Stimulus. Animi perfectio.

56. Exemplo Machabæorum.
57. 16. Animi perfectio.

Omnia perfectionem suam amant: solus homo, teste sancto Chrysostomo, in animi sui perfectione amanda, se standaque

Ttt 3 que

que tepescere videtur: in rebus, quibus utimur, perfectiora & meliora requirimus, domum, famulos, vestes, tapetijs domum ornamus, & animam sine ornamentis, fœdam, famelicam, ulceribus, perversis affectionibus tanquam rabiosis canum morsibus laceram relinquimus. Si quis ancillam deformem eleganter ornaret, conjugem verò singularis pulchritudinis detritis centonibus obtegeret & deformaret, eum desipere diceret: hæc tamen communis est mortalium insania.

58. *Quæ impossibilis cū nimia corporis cura,*
Impossibile est animæ perfectioni servire, nisi corporis molli-
tatem deteras. Ut enim observat idem Sanctus, animum ex ejus morbo participare necesse est. At sicut dum instrumenti musici chordæ molles, & laxæ sunt, ac minus convenienter exten-
tæ, etiam ars depravatur, & cogitur vitio servire chordarum; sic à corporis mala habitudine multum læditur anima, multisque difficultatibus obnoxia est. Quapropter S. Basilius ad bellum amori proprio indicendum nos hortatur, si animi perfectionem assequi cupimus: quia Deus in sui dilectione divisionem non patitur. Quantum enim rebus creatis, quæ Deus non sunt, amoris impendis; tantum Dei dilectioni detrahas necesse est. Qui statuat ex ligno format, repetitis ictibus lignum

Hicm. 46.

Ad Hebr.

In Ps. 44.

scalpendo dolat, & semper aliquid demit: qui verò penicillo imaginem depingit, colores coloribus adjicit; amori proprio corporique prius cõvenit, posterius animæ, quæ varijs virtutum coloribus pedetentim ad Dei similitudinem conformatur; sicque in illa, quod Christus in Evangelio à suis postulat; Estote perfecti, sicut Pater vester cælestis perfectus est.

Ad hanc excolendam accendere nos debet Animæ pulchritudo, quæ talis est præstantiæ, ut omnium cælestium corporum pulchritudinẽ excedat. Quam si gratiæ virtutumque excellentia expoliat, quid sub Deo ornatus, elegantiusque videri possit, non invenio, si à natura insitam illi præstantiam ita B. Ægidius, & S. Catharina Senensis sunt admirati; ut pro illa conservanda aut instauranda omnes omnino labores suscipiendos esse dicerent; quod ab homine studium adhiberi par est, ut illa ornamentis gratiarum & virtutum, ac gloriæ sempiternæ augeatur? Si ad corpus vermium pabulum comendum, colendumque tantum operæ temporisque passim impenditur; quid animæ tribuere convenit, cui corporis deformitas horrore aliquando fuit, ut historiæ produnt? Obierat aliquis in peccato mortali, & sanctorum precibus, ut illud expiaret, reditus

Ad illam nos viget debet animæ pulchritudo.

reditus ad corpus impetratus illi fuit. Dum verò illud tam deforme, horridumque intuetur, regressum ita refugere, abominarique cœpit, ut nisi Angelus urisset, & aliter fieri non posse assereret, ad id adigi non posset. Regressus in corpus, quadraginta dies sine cibo & potione consumpsit in lachrymis, ac deinde obiit. Corporis animâ destituti deformitas tanta est, ut omnibus horrorem incutiat: animâ verò pulchritudo tanta, ut Deum, ut ait S. Chrysostomus, habeat amatorem. Cur corpore deserto in hâc curas omnes non convertimus? Vellem ut hâc in re audiremus S. Franciscum Xaverium, ejusque consilium, quod Regi Lusitanæ proponi peroptabat, nos ipsi accuratè sequeremur. Ita vir ille sanctus in una Epistolarum scribit: Si Regem à meis amantissimis atque fidelissimis consilijs non abhorre arbitrarer, saluberrimum illi darem consilium: ut quotidie per quadrantem horæ divinam illam sententiam meditando percurreret.

Quid prodest homini si universum mundum lucretur, animâ verò suâ detrimentum patiatur: germanam hujus intelligentiam à Deo peteret cum sensu animi interiore conjunctam, & simul precationum suarum omnium vellet illam esse clausulam, Quid pro-

dest homini &c. Tempus est hûc Regi errorem eripiendi, quoniam propiùs, quàm existimat, adest hora, qua illum Rex Regû, & Dominus Dominantium, ad rationem reddendam evocaturus est. Videtur vaticinatus fuisse; quia paulò post Rex obiit.

VII. DISSERTATIO.

De quotidiano patientiæ exercitio.

Vitam habemus agendam in duplici statu; præsentis & futuro. Præsens est laborum, & patientiæ; homo natus ad laborem, & brevi vivens tempore repletur multis miserijs: nascendo matri dolores aggerimus, ipsimet plorando in patientiæ palæstram ingredimur. Christus ipse ab instanti conceptionis omnia hominum peccata distinctè cognoscens, vitam tot doloribus exercitam exorsus est; ut si ejus dolores in singulos mortales partiatim distribueret, non esset qui non magnitudine afflictionis vitam amitteret; ut divinæ potentiæ opus miraculo plenum extiterit, quod in vivis superstes ageret. Si Christus innocens tantorum cruciatuum catenam secum trahat, nunquam nisi ultimo vitæ anhelitu finiendam; quid aliud à nobis criminosi parentis filijs, & proprijs

I.
Hæc vita est patientiæ palæstra.

L. 1. Ep. 5.

Quam Regi Lusitanæ commenda-
vit.

S. Xaver.